

BEDOUD GEBIED

VLEIEGBASIS VOLKEL

VLEIEGVELDLEEUWERIK

De grasvelden rondom de start- en landingsbaan van Vliegbasis Volkel worden zo beheerd dat de kans op aanvaringen van vliegtuigen met vogels zo klein mogelijk is. Zo worden de graslanden niet bemest, één keer per jaar gemaaid en het maaisel verwijderd om de grond zo arm mogelijk te houden. In combinatie met een goede afwatering zorgt dit voor het ontstaan van soortenrijke schrale graslanden. In dit soort graslanden voelen grotere vogels zoals meeuwen en ganzen zich niet thuis, waardoor de kans op een aanvaring kleiner is. Wist je dat de luchtmacht zelfs een vogelwacht in dienst heeft die daarop let?

Een vogel die zich juist helemaal thuis voelt in de schrale graslanden is de veldleeuwerik. De mannetjes hebben een uitbundig klinkende zang die ze in het voorjaar tijdens spectaculaire zangvluchten laten horen, waarna ze landen in de buurt van een vrouwtje. Er is een record bekend van wel bijna één uur! Hoewel het in de rest van Nederland zeer slecht gaat met deze vogel (een 95% afname sinds 1960), nemen de populaties in de schrale graslanden rondom de vliegbasissen in Nederland juist toe. Je zou deze populaties veldleeuweriken dus net zo goed vliegveldleeuweriken kunnen noemen.

DOVE KWARTEL

De veldleeuwerik is niet de enige vogel die goed gedijt in het schrale grasland, ook de kwartel komt hier voor. Deze soort vliegt zelden op als je dicht in de buurt komt, maar verstopt zich door zichzelf laag tegen de grond te drukken in het hoge gras. Er wordt gezegd dat zelfs een gewerschot de vogel niet laat wegvliegen. Vanuit dit gedrag is dan ook de uitdrukking ‘zo doof als een kwartel’ ontstaan. Al zou je je kunnen voorstellen dat met al dat gebulder van de opstijgende en landende straaljagers, de kwartels hier echt doof zijn geworden.

Naast de kwartel trekt ook de buizerd zich niks aan van al het lawaai van de straaljagers. Deze algemeenste en meest opvallende roofvogel van Nederland maakt op Vliegbasis Volkel zijn nest in hoge bomen van de bosschages rondom de hangars en barakken. De buizerd jaagt vooral op kleine zoogdieren zoals muizen en jonge konijnen. Deze soorten vangt hij in open gebied. De schrale graslanden zijn dus voor de buizerd ideaal jachtterrein. Het is voor de buizerd alleen oppassen voor de andere jagers van de Vliegbasis Volkel, de jachtvliegtuigen!

Zeelandsedijk (Google Maps)

N264 (Google Maps)

Spottersplek Volkel
(Econsultancy)

GEBIEDSKENMERKEN

Oppervlakte 528 ha

Functie Bebouwd gebied

Bodem -

Overig

KARAKTERISTIEK

De militaire vliegbasis van Volkel is voor vele van ons een geheim afgeschermd gebied van de buitenwereld. Na de inval van Duitsland in Nederland in 1940, is door Duitse troepen begonnen met het aanleggen van het vliegveld. Deze plek werd gekozen door zijn platte ligging en omdat er vlakbij een spoorlijn lag, het Duits lijntje. In eerste instantie werden grasbanen gebruikt maar vanwege de drassigheid van het gebied als gevolg van de Peelrandbreuk, werden later verharde banen aangelegd.

Na de bevrijding van Nederland is het vliegveld nog kort gebruikt door de geallieerden. Hierna is de vliegbasis verlaten geweest tot deze in 1949 in gebruik werd genomen door Nederlandse militairen. Rondom de start- en landingsbaan van de vliegbasis zijn diverse graslanden aanwezig. Ook zijn er bosschages langs de randen van de vliegbasis.

Veldleeuwerik (H. Looman)

EEN BIJZONDERE SAMENWERKING

In het droge schrale grasland op Vliegbasis Volkel komen naast typerende vogels ook typerende zeldzame vlindersoorten voor, zoals het bruin blauwtje. Het bruin blauwtje is, net als andere blauwtjes, een bijzondere samenwerking aangegaan met mieren. De rups van het bruin blauwtje heeft namelijk een soort nectarklier die stoffen afscheidt die waardevol zijn voor de mieren. In ruil voor deze stoffen zorgen de mieren voor bescherming van de rups. Zelfs gedurende het popstadium gaat deze samenwerking verder: de mieren bewaken de rups tijdens de popvorming en begraven deze oppervlakkig in de strooisellaag terwijl de pop waardevolle stoffen voor de mier blijft uitscheiden. Het bruin blauwtje zet zijn eitjes af op planten van de ooievaarsbek-familie, waaronder de zachte ooievaarsbek die op de vliegbasis voorkomt. Dit plantje dankt zijn naam aan hoe het vruchtbeginsel met zaadjes uitgroeit tot een langgerekte “snavel”, zoals van een ooievaar. Op het moment dat de zaadjes rijp zijn, droogt de snavel uit en knapt die met zo veel kracht open dat de zaadjes losspringen en op die manier door de lucht worden verspreid.

OVERWINTERENDE VLEERMUIZEN

Om te kunnen overwinteren eten vleermuizen in de herfst veel muggen en andere insecten. Zo kunnen ze in het najaar tot wel 65% in lichaamsgewicht toenemen voordat ze in winterslaap gaan. Dit is nodig want een vleermuis slaapt niet de hele winter door maar wordt nog regelmatig wakker om nog even iets te drinken of te eten of om naar een andere plek te verhuizen en dat kost veel energie.

Iedere keer dat ze wakker worden moeten ze zichzelf namelijk opwarmen van 5 naar 40 graden en dat kan alleen als een vleermuis genoeg vetreserves heeft. De winter-verblijfplaats moet dan ook een hoge luchtvochtigheid hebben anders moeten ze te vaak wakker worden om wat te gaan drinken. Daarnaast moet de winterverblijfplaats veilig zijn want wegvliegen van een vijand is er in de winter niet bij. Voordat de vleermuis in de winter wakker is geworden en weg kan vliegen zijn er namelijk meer dan 15 minuten verstreken.

Terreinen die in eigendom zijn bij het Ministerie van Defensie hebben een aanzienlijke betekenis voor de overwinterende vleermuizen in Nederland. Defensie-terreinen, waaronder Vliegbasis Volkel, omvatten allerlei kleinschalige bebouwingen in een groen landschap die in de zomer een intensief jachtgebied vormen voor vleermuizen.

De ondergrondse bebouwingen zonder of met weinig militair gebruik zijn voor de vleermuizen perfect om in te overwinteren. Het gaat om oude bunkers, oude (bluswater) kelders en om personeelsschuilkelders. Veel van deze gebouwen zijn gebouwd om militairen te beschermen in het geval van een aanval en/of bombardement van de vijand. Deze gebouwen zijn dus ook een perfecte plek voor vleermuizen om te overwinteren en zich te beschermen tegen strenge winterse omstandigheden in de buitenlucht. Niet alleen vleermuizen maar ook andere dieren, zoals sommige vlindersoorten, overwinteren hier graag.

Kwartel (iStock)

Buizerd
(G.J. Assink)

WAARGENOMEN SOORTEN

(ZOALS BEKEND IN NATIONALE DATABANK FLORA EN FAUNA)

VOGELS

- Boompieper
- Buizerd
- Gekraagde roodstaart
- Grasmus
- Grote lijster
- Kwartel
- Roodborsttapuit
- Torenavalk
- Veldleeuwerik
- Zomertortel

ZOOGDIEREN

- Bosmuis
- Bunzing
- Das
- Eekhoorn
- Egel
- Haas
- Konijn
- Steenmarter
- Veldmuis
- Vos

VLEERMUIZEN

- Gewone dwergvleermuis
- Gewone grootoorvleermuis
- Laatvlieger

DAGVLINDERS

- Bruin blauwtje
- Bruin zandoogje
- Gele luzernevlinder
- Hooibeestje
- Icarusblauwtje
- Kleine parelmoervlinder
- Kleine vuurvlinder
- Landkaartje
- Oranje zandoogje
- Zwartsprietdikkopje

LIBELLEN

- Azuurwaterjuffer
- Gewone oeverlibel
- Paardenbijter
- Steenrode heidelibel
- Vuurlibel

REPTIELEN, AMFIBIEËN & VISSSEN

- -

OVERIGE ONGEWERVELDEN

- Bossteekmier
- Bruine sprinkhaan
- Donker soldaatje
- Doodskopzweefvlieg
- Graswortelvlinder
- Grote groene sabelsprinkhaan
- Mi-vlinder
- Sikkelsprinkhaan
- Snortikker
- Wespspin

VAATPLANTEN

- Bijvoet
- Dagkoekoeksbloem
- Duizendblad
- Paardenbloem
- Rimpelroos
- Ruwe berk
- Smalle weegbree
- Vlasbekje
- Witte klaver
- Zachte ooievaarsbek

OVERIGE

- -

Bruin blauwtje
(E. Witter)

BEN JE BENIEUWD WAT ER OP DIT MOMENT AAN SOORTEN WORDT GEZIEN?

Neem eens een kijkje op [waarneming.nl](https://www.waarneming.nl). Hier vullen vrijwilligers hun waargenomen soorten in. Steeds meer mensen voeren in wat ze hebben gezien. Op die manier leren we welke soorten voor kunnen komen. Deze kennis vormt een basis voor bescherming van biodiversiteit. Wil je zelf een bijdrage leveren of soorten leren kennen? Dan is er een app voor op je telefoon die aan de hand van foto's kan herkennen welke soort je hebt gezien. Kijk op [ObsIdentify](https://www.obsidentify.nl).

'AMBASSADEUR' VAN DIT DEELGEBIED IS DE VELDLEEUWERIK

De 'ambassadeur' van het gebied is de veldleeuwerik. Deze soort is gekozen als vertegenwoordiger, omdat in dit deelgebied kansen voor verbetering van het leefgebied zijn. Net als alle andere soorten heeft de veldleeuwerik behoefte aan voedsel, veiligheid en voortplantingsplekken. Als het goed gaat met de ambassadeur kunnen veel andere soorten meeliften op zijn succes.

VOORWAARDE & VERBETERMAATREGEL VOOR DE AMBASSADEUR

Veiligheid: Er gaan nesten van de veldleeuwerik verloren aan maaierwerkzaamheden.

Door het maaibeheer in graslanden aan te passen kunnen nesten en jongen gered worden. In het maaibeheer kunnen grotere periodes tussen maaibeurten worden aangehouden.

Voortplanting: Nest op de grond op een open terrein.

Alleen in kruidenrijk grasland kan de veldleeuwerik genoeg jongen grootbrengen om de populatie stabiel te houden. Door de maaifrequentie te verlagen kan de veldleeuwerik meerdere broedsels grootbrengen.

Voedsel: In de winter eet de veldleeuwerik granen en zaden, in het broedseizoen insecten.

Door het aanleggen van faunastroken langs percelen kan er voldoende voedsel beschikbaar komen voor de veldleeuwerik.

Kruidenrijk akkerrand
(Econsultancy)

Veldleeuwerik (iStock)